

Напішы Мікіту

Ліхавіду!

-с.2

Каму выгадны

рост

аўтамагтаў?

-с.4-5

Харватыя не

адкрылася

беларусам

-с.6

Наступствы крызісу:

пратэсты ці

вегетарыянства?

-с.7

Сімптаматычны скандал аздобіў круглы стол на тэму рэфармавання міліцыі ў межах кампаніі "Народная праграма", якую ініцыяваў Рух "За Свабоду".

Міжнародны круглы стол "Пытанне рэформы сістэмы МУС: вопыт суседзяў і выклікі для Беларусі", які быў арганізаваны на мінскай сядзібе Партыі БНФ 28 траўня, паспрабавалі сарваць якраз праваахоўнікі. Маўляў, паступіла тэлефанаванне з паведамленнем аб бойцы ў памяшканні.

У выніку былі затрыманыя экс-міністр працы Беларусі, а цяпер сацыёлаг Аляксандр Сасноў, кіраўнік Беларускага Хельсінскага камітэта Алег Гулак, прадстаўнік камітэта дапамогі рэпрэсаваным "Салідарнасць" Людміла Ісакава, а таксама замежцы. Сярод іх – трое грамадзян Украіны Ала Благая, Вадзім Півавараў, Алег Мартыненка і грамадзянка Расіі з відам на жыхарства ў Польшчы, прадстаўнік Польскага Хельсінскага фонду Вольга Саламатава. Праз нейкі час іх адпусцілі з пастарунку.

Круглы стол адбыўся як след. А інцыдэнт

лішнім разам праілюстраванаў актуальнасць яго тэмы.

Дарадца старшыні Руху "За Свабоду" Алесь Лагвінец, які быў удзельнікам круглага стала і відавочцам спробы яго сарваць, у інтэрв'ю Рух.by падзяліўся ўражаннем, што ўчастковы ў форме прыйшоў для прыкрыцця: "Астатнія былі, як можна меркаваць па

іхнім выглядзе, з адной вельмі замбаванай і чалавеканенавіснай структурай".

Кіраўнік Беларускага Хельсінскага камітэта Алег Гулак, які быў сярод затрыманых падчас спробы сарваць мерапрыемства, пракаментываў выпадак БелаПАН так: "Будзем лічыць, што гэта былі своеасаблівыя ролевыя гульні ў

межах круглага стала".

Праваабаронца пералічыў парушэнні, дапушчаныя супрацоўнікамі міліцыі пры затрыманні: "Яны не назваліся, не дазвалялі тэлефанаваць, не тлумачылі, чым матываванае затрыманне, не аформілі пратаколу затрымання, не матывавалі свае дзеянні. Мне было сказана, што я затрыманы, таму што "падобны на правапарушальніка". На якога і па якой справе – не растлумачылі". Паводле слоў Гулака, яму "цяжка сказаць, якія працэдуры не былі парушаныя супрацоўнікамі міліцыі пры затрыманні".

У інтэрв'ю радыё "Свабода" палітолаг Юры Чавусаў адзначыў, што "гэта такі дэманстратыўны разгон мерапрыемства, прысвечанага рэфармаванню МУС. Гэта дэманструе, што ніякага рэфармавання ў Беларусі, апроч злому гэтай сістэмы, быць не можа. А з іншага боку, гэта дэманстрацыя таго, што ўправа БНФ у сённяшняй сітуацыі перастае быць бяспечным месцам для правядзення разнастайных семінараў і імпрэзаў".

Напішы Мікіту Ліхавіду!

Актывіст Руху “За Свабоду” Мікіта Ліхавід, засуджаны на 3,5 года за Плошчу, ужо другім разам трапіў у наваполацкай калоніі ў штрафны ізалятар.

Гэта пакаранне за тое, што называе сябе незаконна асуджаным і адмаўляецца выконваць шэраг правілаў “зоны”. У карцары хлопец сустрэў 27 траўня і свой дзень народзінаў. Яму споўніўся 21 год.

Адвакатку да яго не пусцілі, затое нечакана дазволілі спатканне з маці. Пра тое, як яно прайшло, Алена Ліхавід распавяла рухаўскаму бюлетэню.

“Я размаўляла з начальнікам калоніі. Ён адгукаецца пра Мікіту станоўча: кажа як пра разумнага хлопца, зразумела, што не крымінальнік які. Аднак не рэагаваць там на яго паводзіны не могуць. Яны нават заплюшчваюць вочы на тое, што сын называе сябе незаконна асуджаным, але ж на яго глядзяць іншыя зняволеныя. Скажам, ён выходзіць на зарадку і проста стаіць... Я плакала. Для барацьбы за змены ў краіне ён павінен быць

здоровым. Выкананне рэжыму ў калоніі не азначае прагін пад ўладным рэжымам. Але ён цвёрды ў сваёй пазіцыі. І я ганаруся ім, хаця спадзяюся, што перадумае. Тым больш вось і начальнік калоніі кажа, што там будуць вымушаныя прымяняць да яго ўсё больш жорсткія санкцыі. Так, напрыклад, яго ўжо пазбавілі двух спатканняў”, – распавяла Алена Ліхавід.

“Тое, што далі нам зараз сустрэцца, гэта было па-за раскладамі. Нам далі спатканне ў выхаваўчых мэтах, як казалі”, – кажа маці рухаўца.

На дзень народзінаў ніякіх падарункаў спадарыня Алена перадаць сыну не змагла. У штрафным ізалятары забароненыя перадачы ды лісты. Зрэшты, спатканне стала самым вялікім падарункам.

“Мікіта быў здзіўлены нашай сустрэчы. Дарэчы, засталася

палова ад Мікіты. Ён надта схуднеў. Калі абняліся, то ён сказаў: “Мама, задушыш гэтак!”. Бледны, шыя тонкая. Думаеш, як галава трымаецца на ёй. Пальцы доўгія. Усё так выцягнулася. У яго былі такія халодныя рукі, я ўвесь час трымала іх, каб сагрэць. Гадзіна спаткання пралаецца хутка, мне здавалася, што гаварылі хвілін 10. Ён распытваў пра родных, блізкіх. Пра здароўе бабулі і дзядулі. Ён другім разам у штрафным ізалятары, і адчуваецца, што знаходзіцца ў інфармацыйным вакууме. Я яму сказала, што пра яго і іншыя палітвязняў не забыліся ані ў Беларусі, ані ў Еўрасаюзе. Зрэшты, ён аптымістычны: кажа, што ўвосень будзе дома”, – гаворыць маці Мікіты Ліхавіда.

Дарэчы, да Мікіты Ліхавіда можна напісаць ліст, каб павіншаваць з днём народзінаў ці проста падтрымаць: **211440, Віцебская вобласць, Наваполацк, вуліца Тэхнічная, 8, ПК-10, Мікіту Ліхавіду.**

Рух “За Свабоду” віншуе Мікіту з днём народзінаў – трымайся і заставайся моцным духам! Табой ганарацца! Усё будзе добра!

Міліцэйская рэклама “Народнай праграмы”

Працяг са с.1

Каардынатар “Народнай праграмы”, намеснік старшыні Руху “За Свабоду” Юрась Губарэвіч пажартаваў ў інтэрв’ю Рух.by, што мерапрыемства ў выніку атрымалася навукова-практычным.

“Замест таго, каб прыйсці і ўзяць удзел у круглым stole, яны паказалі тое, што ўмеюць, і такім чынам пацвердзілі актуальнасць і важнасць праблемы рэфармавання правахоўных органаў”, – сказаў Губарэвіч.

Адзначым, што правахоўнікі прадэманс-

травалі сваё нежаданне рэфармавацца праз дзень пасля афіцыйнай прэзентацыі кампаніі “Народная праграма” кіраўніцтвам Руху і экспертамі.

Паводле палітолага Дзяніса Мельянцова, правядзенне кампаніі “Народная праграма” мае тры асноўныя задачы. Самая галоўная – распачаць дыскусію па найбольш важных пытаннях для грамадства, якія вызначаюцца з улікам меркавання народа. Другая задача – стварэнне сталай пляцоўкі для камунікацый, якая адкрыта для ўсіх

палітычных груп і сілаў, што спрыяе больш актыўнаму абмену думкамі і паглыбленай распрацоўцы праблемы. Трэцяя задача – сфармаваць уласна “Народную праграму”, сабраць усе тэзісы ў адзін дакумент, які прапануе развіццё краіны. Гэты прадукт будзе адкрыты для выкарыстання ўсімі палітычнымі сіламі.

Фінансаванне аналітыку Сяргею Чаламу ідэя “Народнай праграмы” спадабалася тым, што яна можа стаць не атрыбутам палітыкі, а яе інструментам. Паводле эксперта, лозунгавая

палітыка ўжо не спрацоўвае. Грамадскасць патрабуе нечага большага. Народ, паводле яго выказвання, перарос палітыкаў.

Пазітыўнасць “НП”, паводле Дзяніса Мельянцова, у тым, што яна будзе прэзентаваць кампетэнтныя прапановы па вырашэнні праблемы і план па іх рэалізацыі, а не лозунгі ці голую крытыку.

P.S. Свае каментары з ацэнкамі тэзаў экспертаў па тэме рэфармавання правахоўных органаў ці прапановамі вы можаце пакінуць на сайце Prahrama.by.

Прысуды-пасланні

**Лідар Руху “За Свабоду”
Аляксандр Мілінкевіч зрабіў
заяву з нагоды жорсткіх
прысудаў супернікам
Аляксандра Лукашэнкі на
прэзідэнцкіх выбарах-2010.**

Нагадаем, па крымінальнай справе па нібыта масавых беспарадках Андрэй Саннікаў атрымаў 5 гадоў калоніі ўзмоцненага рэжыму, Дзмітрый Ус – 5,5, Мікола Статкевіч – 6!

На думку Аляксандра Мілінкевіча, мэтай жорсткіх пакаранняў за Плошчу ёсць распаўсюд атмасферы страху ў краіне, каб трымаць пад кантролем незадаволенасць у грамадстве ўжо не толькі дыктатурай, але і падзеннем узроўню жыцця: “Гэта робіцца з дапамогай пасланняў розным сацыяльным групам. Вялікі тэрмін Саннікаву – папярэджанне наменклатуры, Статкевічу – гэта папярэджанне сілавікам, Усу – сігнал бізнесу. Тое, што асуджаных дзясяткі, – перасцярога ўсяму грамадству, што рэпрэсіі могуць закрануць кожнага”.

Паралельна, па словах лідара Руху, выконваўся адмысловы план набірання палітзняволеных у якасці закладнікаў, каб мець прадмет гандлю з Захадам дзеля фінансавай падтрымкі і розных эканамічных выгад.

Сваімі ж заявамі пра мажлівасць вызвалення апанентаў Лукашэнка падаў празрысты сігнал пра гатоўнасць да цынічнай літасці: “Аднак вызваленне палітвязняў павінна быць безумоўным, паколькі безумоўнай ёсць іх невінаватасць. Дый перамоўніцкі досвед з цяперашнімі беларускімі ўладамі і іхняя недэмакратычная сутнасць, на жаль, дае падставы прагназаваць, што праз кароткі перыяд кан’юнктурнай адлігі брутальная зачыстка можа паўтарыцца”.

Беларусі надта патрэбныя не столькі крэдыты, якія не ёсць вырашэннем крызісу, колькі інвестыцыі, новыя

“Вызваленне палітвязняў павінна быць безумоўным, паколькі безумоўнай ёсць іх невінаватасць. Гандлю не будзе.”

тэхналогіі. Яны могуць прыйсці з аб’яднанай Еўропы. Але першачарговая ўмова – вызваленне палітвязняў. Гэта справядліва, бо за Плошчу судзяць невінаватых. І гэта прынцыповая пазіцыя Еўразвязу, адзначае Мілінкевіч: “Яе ў адзін голас выказваюць там і левыя, і правыя. Гандлю не будзе”.

То бок, аднаўленне дыялогу, перамовы магчымыя пасля вызвалення палітвязняў. Такую схему эксперты ўжо назвалі нулявым варыянтам.

Заява Лукашэнкі наконт палітвязняў прагучала пасля таго, як практычна безвынікова для афіцыйнага Мінска скончыліся перамовы пра фінансавую падтрымку з боку Масквы. Потым прагучаў шэраг рэзкіх заўваг на адрас расійскіх СМІ, якія звінавацаны ў падбухторванні пакупніцкага і валютнага ажыятажу і якім кіраўнік Беларусі пагражае выгнаннем з краіны. Дасталося і расійскаму МЗС за выказванні наконт дэмакратызацыі. “Хто б казаў!” – заявіў Лукашэнка.

Па ўсім, там шмат запатрабавалі – Лукашэнка супраціўляецца экспансіі. Да ўсяго жорсткія заявы на адрас Масквы – спосаб замірыцца з Захадам.

“Масква больш страшная, чым Запад. Запад для Лукашэнкі – меншае зло. Ён выступае за дэмантаж існай мадэлі. Масква хоча мінімум прыватызацыі на сваю карысць, а гэта страта эканамічнага кантролю.

Гэта пагроза і незалежнасці краіны, і ўладзе Лукашэнкі”, – каментуе лідар Руху “За Свабоду”.

Уявім сабе, што ажыццявіўся згаданы вышэй нулявы варыянт. Якім чынам у адноўленым дыялогу адным з бакоў-удзельнікаў стаць беларускай апазіцыі?

“Гэта можа адбыцца толькі пры ўмове яднання на грунце нейкай дзейнасці, а не дэкларацыі. Павінна быць выпрацаваная стратэгія і план яе выканання. Прычым залучаныя ў гэты працэс павінны быць не толькі палітычныя партыі, але і грамадскія арганізацыі, грамадзянская супольнасць”, – перакананы Мілінкевіч.

Паводле яго, цяпер час не помслівых прысудаў, а сядання за стол перамоваў з апазіцыяй: “Калі Лукашэнка дбае не толькі пра ўласную ўладу, але і пра краіну, ён мусіць ісці на дыялог. А то дачакаецца, як з дэвальвацыяй, што яго прымусіць да гэтага на маршы пустых каструль народ. Ці Масква скарыстае крызіс і тання купіць стратэгічныя прадпрыемствы. Мы не маем права дапусціць, каб наша Бацькаўшчына стала расійскай правінцыяй. Змусіць улады да дыялогу – гэта тая мэта, якая можа тут і цяпер кансалідаваць апазіцыю. Прыкладам, з Уладзімірам Някляевым мы кажам пра гэта ў адзін голас, хаця маем розныя погляды на многія рэчы”.

Каму выгадны рост аўтамытаў?

У межах кампаніі “Народная праграма” адбылося абмеркаванне праблемы, якая цягам апошняга года закранула ці не кожную беларускую сям’ю. Гаворка пра павышэнне мытных тарыфаў на ўвоз аўтамабіляў з-за мяжы.

У чыіх інтарэсах падаражанне растаможкі? Выйграе або прайграе беларуская дзяржава? Якія будуць наступствы павышэння мытаў для беларускага аўтарынку і яго асноўных суб’ектаў? Ці магчымы перагляд рашэння аб узняцці пошлін, калі і пры якіх умовах? І нарэшце, што могуць зрабіць беларускія грамадзяне для абароны сваіх інтарэсаў?

Мы публікуем каментары на конт таго, каму выгадная такая падвышка аўтамытаў, некалькіх экспертаў.

Станем прыдаткам расійскага аўтарынку

Бізнэс-аналітык Аляксей Бабайцаў, даводзіць, што ў Беларусі сёння няма суб’ектаў, якія істотна выйграюць ад падвышэння мытаў на іншамаркі:

– У сітуацыі стабільнасці значны імпульс для развіцця атрымаў бы рынак новых аўтамабіляў. Але пераход да уніфікацыі мытных пошлін з Расіяй адбываецца ў вельмі неспрыяльных умовах: увядзенне загараджальных мытаў на імпартаваны аўтамабіляў само па сабе з’яўляецца шокам для рынку, а ва ўмовах валютнага крызісу і дэвальвацыі рубля сітуацыя пагаршаецца.

У 2009 годзе ўсе мы былі сведкамі таго, што можа зрабіць фінансавы крызіс з аўтамабільным рынкам невялікай еўрапейскай краіны. Нас чакае аналагічны сцэнар, пагоршаны тым, што цяпер рынак не здольны мікшыраваць узровень падзення даходаў хатніх гаспадарак праз змяншэнне кошту імпартуемых патрыманых аўтамабіляў.

У бліжэйшай перспектыве

страцяць усе: спажывыцы, прадаўцы, імпарцёры, дзяржава. Аўтарынак у цэлым пастаўлены на мяжу выжывання, ягонае аднаўленне зойме гады. Да аб’ёмаў продажаў 2008 года (200 тыс. аўтамабіляў) мы здолеем вярнуцца не раней, чымсьці праз 8-10 гадоў. Структурна гэта будзе зусім іншы рынак.

Найбольш пацярпелым бокам апынуўся шараговы спажывец. Мытны звяз не прынёс яму нічога, акрамя страт. Вядома, пасля 1 ліпеня другачыны рынак нікуды не знікне, але магчымасць выбару, якасць прапановы і коштавая даступнасць для сярэдняга беларускага аўтаўладальніка істотна пагоршацца. Расійскі аўтапрамцяпер не ў стане насыціць наш рынак таварам, канкурэнтназдольным паводле суадносін кошту і якасці. На гэта спатрэбіцца досыць доўгі час.

Індывідуальныя прадпрымальнікі, “чаўнакі” і перакупнікі нейкі час маглі зарабляць на хвалі ажыятажу, але блытаніна на валютным рынку фактычна ўжо збіла спекуляцыйную хвалю. Пасля 1 ліпеня многім давядзецца шукаць іншыя спосабы заробку.

Што да аўтадылераў, то іх радасныя чаканні відавочна пераацэненыя. Ва ўмовах адноснай стабільнасці, росту даходаў насельніцтва і даступных крэдытаў увядзенне загараджальных пошлін на аўтамабілі, старэйшыя за 5 гадоў, вядома, спрыяла б хуткаму росту рынку новых аўто. Мноства аўтааматараў, будучы пазбаўленымі прымальных альтэрнатыв, з часам, залазячы ў крэдыты і абавязкі, перасаджваліся б на новыя аўто. Пагатоў прыняты нядаўна ўказ № 130 дае зялёнае святло шырокаму прымяненню схемы “trade-in”, калі ў залік част-

кі кошту новага прымаецца ўжываны аўтамабіль. З ростам аб’ёмаў продажаў узраслі б і інвестыцыі дылераў у сэрвісна-збытавую інфраструктуру, з’явіліся б стымулы для развіцця цывілізаванага тэхнічнага сэрвісу і г.д.

Усё гэта ў тэорыі так, хай не за адзін дзень і далёка не адразу. Ёсць толькі адно маленькае “але”: рынак новых аўтамабіляў вельмі адчувальны да стану здароўя фінансавай сістэмы краіны і ўзроўню плацежаздольнага попыту насельніцтва. Ва ўмовах эканамічнага крызісу рост продажаў новых аўтамабіляў будзе нязначным, а пасля можа выявіцца і спад. Таму, верагодна, нашым аўтадылерам прыйдзецца шукаць шчасця на расійскім рынку, попыт на якім у сілу кан’юнктуры цэн на сыравінныя тавары і прыкметнага ўмацавання расійскага рубля прыкметна ажывіўся. Адрозненні ў схемах разліку ПДВ у Расіі і Беларусі пакуль робяць прывабнай для расейцаў набыццё аўто ў нашых аўтасалонах. Тэндэнцыі апошняга часу паказваюць, што пераарыентацыя ланцугоў паставак і збыту на Расію можа адбыцца вельмі імкліва. Па сутнасці, Беларусь стане прыдаткам расійскага аўтарынку.

Выйсці з Мытнага звязу складаней, чым увайсці

Ці выйграюць ад падвышэння пошлін вытворцы? Расійскія – безумоўна. Завод у Абчаку, які збірае іранскія “Саманды” у колькасці некалькіх сотняў аўтамабіляў, верагодна, таксама можа разлічваць на некаторае паляпшэнне сваіх пазіцый на рынку. Аднак, патэнцыял развіцця гэтага праекта пакуль відавочна абмежаваны.

Верагоднасць жа прыходу ў Беларусь сур’ёзных вытворцаў пасля 1 ліпеня вельмі невялікая. На мой погляд, Беларусь тут ужо змарнавала свой шанец. І атрымаць яго зноў ва ўмовах крызісу будзе

Рост аўтамытаў (працяг)

вельмі складана. Па сутнасці, у беларусаў на сённяшні дзень няма сур'ёзных партнёраў па перамовах. Некаторы час захоўваліся надзеі на цікавасць з боку Кітая. Але вядучыя кітайскія вытворцы ўжо прынялі стратэгічныя рашэнні аб пляцоўках, з якіх будзе ажыццяўляцца экспансія ў Еўропу: Беларусі сярод іх няма. Што тычыцца рынку СНД, то суседняя Украіна паказала ў гэтым плане значна большы прагрэс.

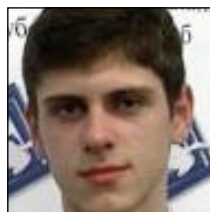
Нарэшце, ці выйграе ад падвышэння мытаў наша дзяржава? Дагэтуль службоўцы так і не здолелі растлумачыць ў імя чаго, якіх такіх дзяржаўных інтарэсаў павінны пакутваць мільёны беларускіх аўтаўладальнікаў. Дзеля чаго ўрадам другі год запар праваквэцця адток валюты з краіны і хваля спекуляцый? Дзеля чаго наш аўтарынак павінен прайсці гэткую хваравітую ломку? Якія падставы лічыць, што паступленні ў беларускі бюджэт з агульнага катла Мытнага звязу ў выніку павышэння пошлін вырастуць? Ці стане станоўчым знешнегандлёвае сальда Беларусі ў адносінах з краінамі МЗ пасля 1 ліпеня? Пакуль бягучыя тэндэнцыі не дадаюць аптымізму ў гэтых пытаннях.

Тым не менш, пакуль мы павінны сыходзіць з таго, што Мытны звяз – гэта рэчаіснасць і выйсці з яго складаней, чым увайсці. Пошук шляхоў вырашэння праблемы варта шукаць на шляху перамоваў з іншымі краінамі-удзельніцамі звязу. У Расіі і Казахстане нямала прыхільнікаў зніжэння мытаў на аўто. Пакуль прамысловым лобі ў РФ ўдаецца адстойваць свае галіновыя інтарэсы. Аднак, гэтая сітуацыя не можа працягвацца доўга. Мяркую, што ў перспектыве бліжэйшых 5 гадоў пытанне аб зніжэнні мытных пошлін на аўтамабілі ў рамках Мытнага звязу абавязкова будзе падымацца. Беларусь павінна паслядоўна дамагацца прыняцця канкрэтных

тэрмінаў і абавязацельстваў па зніжэнні ўзроўню мытаў на аўтамабілі.

Ціск на пазіцыю беларускіх уладаў мусіць ажыццяўляць перш за ўсё грамадская думка. Які б ні быў стан грамадзянскай супольнасці ў Беларусі, тое, што большасць беларускіх сем'яў будуць пазбаўленыя магчымасці набыцця аўтамабіля еўрапейскай якасці па даступным кошце, стане сталай крыніцай незадаволенасці.

Народ захаваў зберажэнні

Эканаміст Антон Балтка заўважае, што эканамічнай актыўнай частка насельніцтва

Беларусі на цяперашні момант выйграе:

– Падчас валютнага крызісу гэтыя людзі змаглі інвеставаць капітал у аўтамабілі і захаваць свае зберажэнні. Але тым, хто не здолеў гэтага зрабіць, а жаданне змяніць аўтамабіль маюць, хутка давядзецца альбо купляць дарагія іншамаркі, альбо набываць самаходы ВАЗ і ГАЗ.

Іх продажы могуць ўзрасці – аналагічна таму, як у выніку леташняга павышэння мытаў для юрыдычных асоб продаж легкавікоў у Беларусі павялічыўся на 81%.

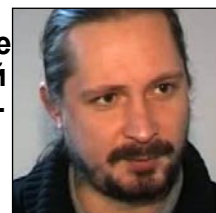
Юрасобы, якія шмат страцілі за гэты перыяд, адновяць частку прыбыткаў за кошт тых, хто не паспеў змяніць аўтамабіль альбо проста вырашыць набыць новую іншамарку ў дылера.

Дзяржава выйграла і прайграла адначасова – з-за рэзкага павелічэння імпарту аўтамабіляў істотна ўзраслі мытныя зборы, але разам з тым павялічыўся адток капіталу з краіны. У доўгатэрміновай перспектыве паступленні ў бюджэт скароцяцца. Пасля ўвядзення забарончых мытаў у Расіі імпорт аўто знізіўся ў 5 разоў. У Беларусі можна прагназаваць

зніжэнне ў 4-7 разоў. А мыты на ўвоз аўтамабіляў складаюць чвэрць ад усіх мытных паступленняў у бюджэт.

Гэта плата за палітычнае рашэнне далучыцца да Мытнага звязу, наступствам якога і стала павышэнне мытаў да расійскага ўзроўню. Звычайна такія меры выкарыстоўваюцца для абароны нацыянальнага вытворцы. А мы такім чынам абараняем расійскі аўта-прам.

Эканаміст Сяргей Чалы не бачыць аніякай выгады ў пераходзе на адзіныя ўвозныя аўтамыты ў Мытным звязе ні для дзяржавы, ні асабліва для насельніцтва Беларусі:

– Наш аўтапарк лепшы за расійскі. Ён і таннейшы быў. У межах 5 000 долараў можна было набыць нешта прыстойнае. Зараз на пэўныя аўтамабілі кошт узрасце ў два разы. А яшчэ варта ўлічваць, што прыбыткі беларусаў упалі.

З уніфікацыя ўвозных мытаў меркаваліся саступкі па энэганосьбітах з боку Расіі. Аднак гэтага не адбылося.

Так, іншамаркі з Расіі будуць больш даступныя для беларусаў, аднак гэта і якасць зборкі іншая. Да таго ж усім вядома, якія там дарогі.

Змяніць сітуацыю з мытамі можа, бадай, толькі выйсце з Мытнага звязу. Аднак гэта малаверагодны крок для беларускіх уладаў, бо ён можа выявіцца паўнаватаснымі расцэнкамі на энэганосьбіты.

Варыянт развіцця падзей – размыванне Мытнага звязу, трансфармацыя яго ў фантомнае ўтварэнне кшталту Саюзнай дзяржавы. Аднак для Расіі МЗ – гэта сур'ёзны праект.

Складана меркаваць, як магло б насельніцтва паўплываць на рашэнне ўладаў па гэтым пытанні. Фізасобы атрымалі адтэрміноўку на год і панакуплялі машын, адклаўшы вырашэнне праблемы на “пасля”.

Харватыя не адкрылася беларусам

Беларусаў, якія планавалі правесці гэтае лета ў Харватыі, чакае расчараванне. Увосень мінулага года з'явілася інфармацыя, што беларусы змогуць наведаць гэтую краіну без візы, але нічога не змянілася. Рух "За Свабоду" ў межах кааліцыі "Без візы!" паспрабаваў даведацца, чаму беларусам па-ранейшаму патрэбныя візы ў Харватыю.

27 кастрычніка 2010 года Беларусь і Харватыя падпісалі пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне турызму. Паводле дакумента, планавалася адчыніць у Харватыі беларускі турыстычна-інфармацыйны цэнтр – каб завабіць харвацкіх турыстаў у Беларусь, а таксама наўпроставы авіярэйс паміж краінамі. Казалі і пра супрацу ў падрыхтоўцы кадраў для турыстычна-інфармацыйнага цэнтра – беларусаў цікавіў паспяхова харвацкі досвед у гэтай галіне.

Але галоўнае, што было прадэкларавана, – гэта бязвізавы рэжым для беларусаў на турыстычны сезон 2011 года з 1 траўня па 31 кастрычніка.

Міністэрства турызму Харватыі мелася звярнуцца з такой прапановай да ўраду сваёй краіны: "З вялікай верагоднасцю (90%) прапанова будзе задаволеная", – запэўніў тады Бранка Гыргіч, дзяржаўны сакратар міністэрства турызму Харватыі.

На дварэ амаль што чэрвень – і з дакладнасцю 100% можна канстатаваць, што

беларусы могуць наведаць Харватыю толькі з візай, нават пры транзіце. Няма ні інфармацыйнага цэнтра ў Харватыі, ні наўпроставы авіярэйс...

Візу беларусы могуць зрабіць толькі ў Маскве, нягледзячы на тое што з 1 сакавіка гэтага года ў Мінску працуе ганаровы кансулат Рэспублікі Харватыя.

Кошт візы для беларусаў – 36 еўра за выраб яе цягам 4-7 дзён і 71 еўра за тэрміновы выраб (1-3 дні). Таксама патрабуюцца гарантыйны ліст ад жыхара Харватыі (запрашэнне), пацверджанне наяўнасці дастатковых грашовых сродкаў, страхоўка і зваротны квіток. І ўлічвайце як дадатак кошт праезду і пражывання ў Маскве.

Рух "За Свабоду" ад імя кааліцыі "Без візы!" звязаўся з Міністэрствам замежных спраў Харватыі, дзе нам паведамілі, што планаў адмены віз для беларусаў не было, а аб прапанове міністэрства спорту яны не чулі. Адзіная магчымасць для беларусаў патрапіць у Харватыю без харвацкай візы – на круізным лайнеры з шэнгенскай візай у пашпарце і толькі з турыстычнымі мэтамі да 31 снежня 2011 года.

Мы таксама звязаліся з урадам Харватыі, куды ў бліжэйшы час будзе адпраўлены афіцыйны запыт ад імя кааліцыі.

Выглядае на тое, што сёлета пытанне не зрушыцца, а ў наступным годзе Харватыя плануе далучыцца да Шэнгенскай зоны.

Кааліцыя "Без візы!" праця-

гне высвятляць, чаму беларускія турысты так і не атрымалі магчымасці наведаць Харватыю без візы.

Для даведкі: расейцы, украінцы і казахі наведваюць Харватыю без візаў цягам турыстычнага сезону ўжо з 2010 года. Яны могуць знаходзіцца ў Харватыі да 90 дзён.

Пры адмене візавага рэжыму з Украінай, харвацкае Міністэрства турызму разлічвала на павялічэнне прытоку ўкраінскіх турыстаў на 10-14%.

У дачыненні расійскіх турыстаў Харватыя праводзіць вельмі спрыяльную палітыку. Так, у 2009 годзе былі значна зніжаныя кошты на пражыванне ў гатэлях для наведвальнікаў з Расіі. Міністэрства турызму Харватыі таксама запланавала кампенсацыю расійскім тураператарам выдаткаў на рэкламу ў расійскіх СМІ магчымасцяў адпачынку ў Харватыі, а за кожнага расійскага турыста ў "несезон" – нават даплачваць 20 еўра.

Паводле харвацкага Нацыянальнага бюро статыстыкі, у 2010 годзе краіну наведалі 165 тысяч турыстаў з Расіі, што на 35% больш за 2009 год. Турыстаў з Украіны ў 2010-м было зарэгістравана 50 тысяч, што на 40,7% болей за папярэдні год. Відаць, адмена візавага рэжыму сапраўды станоўча паўплывала на турыстычную прывабнасць Харватыі для расейцаў і украінцаў. А вось плыня турыстаў з Беларусі зніжаецца: 2605 турыстаў у 2010 годзе супраць 3547 чалавек у 2009-м.

Даша СЛАБЧАНКА

Наступствы крызісу: пратэсты ці вегетарыянства?

Эканамічны крызіс, які паглыбіўся дэвальвацыяй і ростам коштаў, павялічыў сацыяльную напружанасць у краіне. Пакуль яна выяўляецца вонку эпизадычна і лакальна, пакуль гэта незадаволенасць на ўзроўні бурчання. Ці можа і як хутка сітуацыя перарасці ў вулічныя хваляванні?

Афіцыйная дэвальвацыя здарылася ў памеры каля 55%, паводле чорнага рынку – яшчэ болей.

Беларусы згадваюць дзве цытаты адказных за крызіс асобаў – Аляксандра Лукашэнкі і Пятра Пракаповіча.

Хаця Лукашэнка паспяшаўся выгарадзіць сябе, спаслаўшыся на дадзеныя нейкага закрытага сацыялагічнага апытання, паводле якога ў крызісе яго вінавацяць толькі 10% беларусаў. Хаця дастаткова прайсціся па крамах і праехацца ў грамадскім транспарце, каб зразумець, што гэты адсотак нашмат большы. У пакупніцкім і валютным ажыятажы Лукашэнкам былі звінавачаныя СМІ і ўласна народ. Пры гэтым кіраўнік дзяржавы сказаў, што яму сорамна за беларусаў. “Узаемна!” – могуць сказаць многія з нас.

17 снежня 2010 года, за два дні да выбараў, прагучала такая заява Аляксандра Лукашэнкі: “Мы сёння маем дастаткова золатавалютных рэзерваў, прыкладна 6-7 млрд. долараў, для таго, каб задаволіць любы попыт на валюту. Нам няма неабходнасці сёння дэвальваваць нацыянальную валюту. Пра гэта казаў і старшыня Нацыянальнага банку, і я не аднойчы заяўляў пра гэта. Таму трэба супакоіцца і жыць, спакойна глядзець у будучыню”.

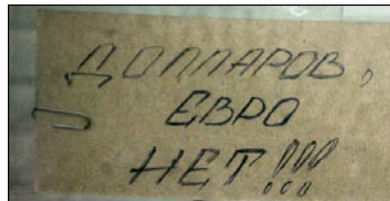
17 сакавіка 2011-га датуецца заява кіраўніка Нацбанку Пятра Пракаповіча: “Пакуль я з’яўляюся старшынём праўлення Нацбанку, ніякай аднамомантавай, за адзін раз, дэвальвацыі ніколі не будзе. У нас дастаткова вопыту, які мы назапасілі за 15 гадоў, і гэты вопыт сведчыць аб тым, што гэта дрэннае рашэнне для беларусаў. Калі дрэннае рашэнне, мы яго выконваць не будзем”.

Намінальная сярэдняя налічаная заробатная плата ў Беларусі ў доларавым эквіваленце за снежань 2010 года - травень 2011

года скарацілася на 38%.

Так, калі за намінальны налічаную ў лістападзе зарплату, роўную 1,43 млн. рублёў, па курсе Нацбанку (3032 рубля за адзін доллар) можна было купіць 472 долары, то ў траўні пры сярэдняй зарплате за першы квартал 2011 года ў 1,46 млн. рублёў па курсе 4977 рублёў за доллар можна набыць толькі 293 адзінкі амерыканскай валюты.

Падзенне заробкаў у еўра яшчэ большае. У лістападзе за сярэднюю зарплату па курсе 4027 рублёў можна было купіць 355 еўра, у траўні - толькі 205 па курсе 7106 рублёў. Гэта значыць, у эквіваленце еўра сярэдняя зарплата беларусаў скарацілася на 42%.

Эканамічная сітуацыя абвастрыла сацыяльную напружанасць. Згадаем два рэзанансныя выпадкі. На прыпынку грамадскага транспарту каля Гандлёвага дома “На Нямізе” народ накінуўся з кулакамі і мацюкамі на міліцыянтаў, што груба затрымалі спадара, які заступіўся ў аўтобусе за хлопца-безбілетніка. На футбольным матчы ў Бабруйску пасля ўжывання спецназам слезацечнага газу супраць фанатаў тыя адказалі скандаваннем “Ненавідзім рэжым!”.

Але да пратэстнага выбуху, хаця ён мае моцнае сілкаванне і тэарэтычна высыпае, далёка. Бо людзі нашыя цяроплівыя ды застрашаныя закручваннем гаек.

“Цяпер у краіне высокі ўзровень нявызначанасці. Такі стан, як правіла, суправаджаецца высокім узроўнем трывогі ў людзей. Не ва ўсіх, але ў многіх. А трывога – адзін з станаў вельмі моцнага стрэсу, – адзначыла ў

інтэрв’ю “Заўтра тваёй краіны” псіхолаг Вольга Андрэева. – Каб ўзровень стрэсу панізіць да выноснага, трэба дзейнічаць. Нават калі гэтыя дзеянні абсурдныя. Стрэсавыя гармоны патрэбныя жывёле і чалавеку, каб бегчы ад небяспекі. Паколькі ад крызісу ўцячы нельга, людзі накіраваліся ў крамы, скупляюць мэблю, бытавую тэхніку, прадукты. І пакуль яны будуць атрымліваць гэтыя маленькія “перамогі” ў выглядзе пакупак, палітычнай актыўнасці ў масах не будзе”.

Акрамя таго, перакананая псіхолаг, эканамічны крызіс па-рознаму адбіваецца на людзях: адны групы насельніцтва ён закрануў у большай ступені, іншыя – у меншай. І гэта яшчэ адна прычына, з якой масавыя пратэстныя акцыі ў Беларусі наўрад ці варта чакаць:

“Напрыклад, павышэнне коштаў на бензін б’е па аўтааматарах, пешаходаў гэта не хвалюе. Ды і аўтааматары не ўсе абураныя. Большасць як карысталася асабістым транспартам, так і будзе працягваць ім карытацца. Магчыма, прыйдзецца змяніць структуру харчавання. Але ў гэтым таксама можна знайсці шмат станоўчага – будзем больш вырашчваць гародніны, а значыць, сілкавацца экалагічна чыстымі прадуктамі, пяройдзем на нізкакаларыйныя кашы, ад якіх таксама больш карысці, чым ад вэнджанай каўбасы. Акрамя таго, наш народ ўмее трываць. Многія памятаюць яшчэ 1990-я гады, калі жылі дрэнна, але ніхто не памёр”.

Але самая галоўная прычына, якая стрымлівае народ ад рашучых дзеянняў, на думку Вольгі Андрэевай, гэта адсутнасць у краіне грамадзянскай супольнасці на фоне жорсткай улады:

“За 17 гадоў улады паспяхова развалілі грамадзянскую супольнасць. Яго няма. Кожны сам за сябе. Народ моцна напалоханы, асабліва пасля падзеяў 19 снежня і паказальных судаў. Людзі баяцца адкрыта выказаць сваю пазіцыю. Акрамя таго, калі палітычная сістэма ўваходзіць у стадыю агоніі, яе жорсткасць можа толькі ўзрастаць”.

Аляксандр ЗЯНЬКОЎСКІ

Рухам “За Свабоду” завершаны набор у летнюю школу “Беларусь. Еўропа. Дэмакратыя”. 20 актыўных маладых беларусаў наведаюць Варшаву на пачатку ліпеня. Конкурс склаў 2,7 чалавека на месца. Варшава абраная не выпадкова: з 1 ліпеня ўпершыню пасля далучэння да Еўрапейскага Звязу да Польшчы прыойдзе прэзідэнцтва ў Радзе Еўрапейскага Звязу. Патэнцыйных удзельнікаў прасілі вызначыць найбольш цікавыя тэмы з 30 прапанаваных. Найчасцей вылучаліся такія – “Адукацыя ў Еўрапейскім Звязе”, “Балонскі працэс”, “Крызіс у Еўразоне”, “Эканамічны крызіс у Беларусі”,

“Перспектывы візавай лібералізацыі для Беларусі” і “Публічная палітыка”. Беларуская рэчаіснасць, безумоўна, паўплывала на цікаўнасці. Праграма навучання будзе максімальна набліжаная да чаканняў тых, хто быў абраны ў летнюю школу. Але і важныя тэмы, звязаныя з дэмакратыяй і правамі чалавек, у баку не застануцца. Адным з крытэраў адбору ўдзельнікаў было эсэ на тэму “Якое месца Беларусі ў аб’яднанай Еўропе?” Мы друкуем адно з эсэ-пераможцаў аўтара Валярыны “Еўропа цяжарная Беларуссю...” (у скароце).

Еўропа цяжарная Беларуссю...

Некалькіх прэзідэнцкіх тэрмінаў запар з вуснаў розных кандыдатаў на галоўную пасаду краіны я чую адну і тую ж паказку... У беларуса спыталі: “У якой краіне ты хацеў бы жыць?” – “У Беларусі” – адказаў той. – “Дык ты ж у ёй живеш”. – “Э, не, – пачухаў патыліцу беларус, – я хацеў бы жыць у той Беларусі, якую паказваюць па тэлевізары”. Я ж не хачу жыць і ў той Беларусі, што паказваюць па тэлевізары. Я ўвогуле яго рэдка гляджу. У сінім экраным люстэрку скажонае адлюстраванне.

Беларусь, што непрычольны човен, а астатнім часам, як Ладдзя Роспачы, не ведае (не хоча па волі стырнавога-Харона) да чаго-каго прытуліцца, прыстаць, да якога такога берага – да Усходняга ці Заходняга.

З аднаго боку мы маем гісторыю, у якой Беларусь (няхай тады так і не называлася), але ўжо была ў Еўропе, была Еўропай. З іншага боку - мы бачым будучыню, у якой вымалёўваецца для нашай краіны некалькі перспектываў...

Шлях першы (ці не найбольш непрывабны) – Беларусь як Северо-Западный край, як частка Расіі. Але і гэты шлях мы праходзілі ўжо. І з гэтага выкараскаваліся. Але яшчэ крыху – і гэты папраўдзе жажліва! – зноў можа спраўдзіцца: і ў рукі імперскіх пакупнікоў трапіць прайс з галоўнымі землямі РБ. Бронь Божа!

Шлях другі (цяпер, бадай, бачыцца найменей відавочным) – Беларусь як Kresy Wschodnie, частка Польшчы. Але й з такой раскладкі нам у свой час таксама

палёсіла выбрацца.

Адныя акрэсліваюць шлях Беларусь як Еўразійскі шлях (трэці), іншыя – як шлях да абсалютнай Еўропы (чацвёрты) у перспектыве.

Да слова, аднаго разу выпала мне адчуць на сваёй скуры полюснасць тых шляхоў і трапіць на тыдзень у Ашхабад (Туркменістан), а адразу адтуль – у Стакгольм, Швецыю, дзе правяла блізу месяца. То бок, з класічнай прысавечанай Азіі (з адной з нашых магчымых будучыняў гадоў праз N-ць) у еўрапейскую Еўропу (у другую з магчымых перспектываў развіцця). Разрыў быў каласальны – да слёз у вачох і перакуленага свету ў галаве. Але як ні першая, ні другая перспектыва не падаліся мне абсалютна пасавальнымі для маёй краіны, не было ў іх тых прывілеяў ды вабнотаў, каб палюбоўна аддацца ў абдымкі. Хаця абедзве паўсталі перада мной найлепшымі сваімі дагледжанасцямі. Але ж калі ад першай хацелася бегчы бежма (чалавечым страхам пры абсалютным стабілізме папросту пахла, ён быў ва ўпарадкаваным паветры), то ад другой – узяць найлепшае і прышчапіць да таго, што маем, канкрэтна падкарэктаваўшы пад сябе.

У свой час філосаф Ігнат Канчэўскі (каторы Абдзіраловіч) казаў пра наш адметны беларускі шлях, пра ільючасць формаў, што набываем і з якіх пераставарваемся. Ды як на мяне, то на канаваны Беларусі напраўду – адметны шлях, шлях паміжны. Ды шлях той – у Еўропу. І на тое надзея.

Але кім там быць, чым? Роўным сярод роўных? Паводле шырока агучаных геаграфічных прыкметаў мусіць быць Беларусь міфічным цэнтрам, сэрцам Еўропы. Хутчэй – сумна ўсміхнемся – пупком Еўропы. Але калі і называць яе цяпер нейкім складнікам-органам еўрапейскім, то хіба што зусім не па-беларуску – попай. І ў тую попу мы трапілі ўсё ж, як пісаў Картакевіч у сваёй “Зямлі пад белымі крыламі”, з лёгкай рукі самага дурнога ў свеце начальства. А з чыёй дапамогай адтуль выбірацца? Хіба - сваімі сіламі. Бо хто нам дапаможа, калі не мы самі?..

Колькі сябе памятаю, хацелася – найўна і шматспадзеўна, па-юначы верачы – найлепшае з краін, у якія даводзілася падарожнічаць, у якіх выпадала бываць, прыўнесці, прывезці сюды, да сябе, да нас. У Беларусь, якой пакуль няма. Ды якая жыве ўва мне, у маім родным, сябрах і аднадумцах. Беларусь нашых мараў, якая яшчэ толькі народзіцца... у Еўропы. Ад таго ды дзеля таго і выспела ўва мне такая празрыстая, здавалася б, метафара: Еўропа цяжарная Беларуссю. І ніхто не ведае (раней мне здавалася, што ведае Мілінкевіч), калі ж яна ў Еўропы народзіцца. Ці то будзе выкідак, ці то падкідак, ці то яе папросту лёс перанасіць...